

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Vertrouwing

Zie, het lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Joh. 1 : 29b.

Het evangelie van Johannes geeft op vele punten een prachtige aanvulling op wat wij weten uit de berichten van de andere evangelisten. Het geeft vaak een heel anders opgezette benadering van verschillende gebeurtenissen, legt vaak een ander accent en verdiept zo onze geloofskennis in niet geringe mate.

Iets dergelijks is ook het geval, wanneer het ons over de grote figuur van Johannes de Doper spreekt. Wie de berichten van Mattheüs en Lucas eens vergelijkt met wat Johannes over hem schrijft, zal een duidelijk onderscheid bemerken in de wijze waarop verslag gegeven wordt over de prediking van deze profeet.

Wanneer we Matth. 3 lezen, merken we onmiddellijk, dat Johannes de Doper daar sterke nadruk legt op het komende gericht en dat hij dat gericht tekent als vlakbij zijnd. De bijl ligt reeds aan de wortel der bomen. En wanneer hij over Christus spreekt, zegt hij: De wan is in zijn hand en Hij zal zijn dorsvloer geheel zuiveren en zijn graan in de schuur bijeenbrengen, maar het kaf zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur. En ook bij Lucas vinden we in dit verband een zeer sterk accent op het gericht, op het oordeelskarakter van de komende Messias en het komende koninkrijk.

Maar wanneer we nu het evangelie van Johannes lezen, worden we getroffen door een heel andere belichting. Niet als zou er een tegenstelling bestaan tussen Johannes en de andere evangelisten. Daar is geen sprake van. Maar er is wel een verschil in benadering, zoals men een medaille ook van twee kanten kan benaderen, van twee kanten kan bekijken. Bij Johannes vinden we in de weergave van de prediking van Johannes de Doper niet die sterke nadruk op het komende oordeel, niet die dreigende prediking van het gericht over de zonde, maar de prediking van de verlossing, de vergeving der zonde door de Messias. In het evangelie van Johannes concentreert zich de prediking van de Doper om de woorden: Zie, het lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Johannes de Doper trok door zijn prediking en door zijn doop grote zwermen mensen naar de Jordaan. En dat was ook geen wonder. Men voelde onmiddellijk: hier is een

groot profeet. Zijn prediking schokte de mensen wakker. Iedereen schoot overeind: het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen, de koninklijke heerschappij van God. Dat betekende: de Messias staat voor de deur. Er gaan grote dingen gebeuren. Neen, het is geen wonder dat het zwart zag van mensen bij de Jordaan.

Maar meer nog dan zijn prediking trok zijn doop de aandacht. Die doop was helemaal iets bijzonders, iets apart. Men kende in Israël geen doop. De Israëlieten werden besneden, niet gedoopt. Men kende alleen een doop voor heidenen. Wanneer er heidenen waren, die zich bij Israël wilden aansluiten, dan werden ze gedoopt als een soort voorbereiding op hun besnijdenis. Maar de Joden zelf, neen, die werden niet gedoopt.

Nu ging er in die dagen onder het Joodse volk wel de voorstelling rond, dat er in de eindtijd een grote messiaanse doop zou plaatsvinden, een algemene reiniging, die zou worden voltrokken door een van de grote figuren uit de eindtijd. En wanneer Johannes de Doper nu niet alleen gaat prediken: het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen, maar hij gaat bovendien grote massa's mensen dopen, dan is het onvermijdelijke gevolg daarvan dat het in Palestina gaat gonzen van de geruchten. Dan wordt er druk over gesproken. Dan vraagt men zich af: wat zou er aan de hand zijn?

Zo knoopten zich aan de figuur van Johannes de Doper allerlei verwachtingen vast. Er waren er zelfs die in hem de Messias zagen. Tegen al die overspannen aandacht voor zijn persoon gaat Johannes zich dan verzetten: Ik zelf ben niet zo belangrijk. Ik ben niet meer dan een wegwijzer. Het gaat niet om mij, maar om de Komende. Ik moet minder worden. Ik moet Hem slechts aanwijzen. Daarvoor ben ik gekomen. En dat doet hij ook inderdaad, wanneer hij Christus tot zich ziet komen: Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Johannes duidt de Messias hier heel anders aan dan het volk Hem verwachtte en wilde. Het volk zag in de Messias de nationale bevrijder. Johannes tekent Hem als het Lam. Daarmee geeft hij blijk een veel dieper inzicht te hebben in het werk van de Messias dan zijn tijdgenoten. Hij grijpt hier terug op de profetie van Jes. 53: Als een lam dat ter slachting geleid wordt en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, alzo deed Hij zijn mond niet open.

Het lam Góds. Dat betekent: de Messias wordt door God geschonken. God zorgt ervoor dat Hij komt en zijn werk kan doen. Precies zoals de ram die met zijn hoornen verward zat in de struiken op de Moria daar door de Here gebracht was om als offerdier de plaats in te nemen van Izaäk, zo heeft de Here ook ervoor gezorgd dat het Lam kwam om de plaats in te nemen van allen die in Hem gelooven. Hij is het lam Góds. Hij komt van God.

Maar Hij is ook het lam Gods. Dat wil zeggen: Hij zal lijden, sterven. Hij zal geslacht worden, geofferd. Hij neemt de zonde der wereld op zich en met die onnoemelijk zware last beladen gaat Hij de dood in en verzoent

UIT DE INHOUD:

Vertrouwing	M. R. v. d. B.
Lankmoedigheid	H. J. J.
Doorgaande Reformatie (IX)	C. V.
Synode van de Orth. Presbyt. Kerk	J. M.
Persschouw	C. V.
Kritische krabbel	Frater
„De geesten-in-de-gevangenis“	G. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

Hij de zondesuld voor God.

Hij neemt de zonde der wereld weg. Hij is niet maar gekomen om hier en daar een enkeling te redden van het verderf, maar zijn dood heeft wereldwijde betekenis. Hij was in de wereld en de wereld is door Hem geworden. Die wereld houdt Hij vast. Wanneer Hij alleen maar gekomen was om hier en daar een enkeling te redden, zou Hij de wereld hebben prijs gegeven. Maar daar is die wereld Hem te lief voor. Door zijn dood wordt het mogelijk, dat deze aarde straks als een nieuwe schepping voor Gods aangezicht zal zijn. Een nieuwe schepping en een nieuwe mensheid, waar voor de zonde geen plaats meer is. Zijn dood maakt het mogelijk, dat God straks alle dingen nieuw maakt. Christus' dood heeft zijn consequenties voor heel de schepping. Voor de kastanjabomen en de chrysanten, voor de goudvissen en de krokodillen, voor de bergen en de woestijnen. Nu wacht de schepping nog met reikhalzend verlangen op het openbaar worden der kinderen Gods. Maar Christus is gekomen als het lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. En daarom zal ook de schepping zelf van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid bevrijd worden tot de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen Gods. De Joden verwachtten een nationale bevrijder die met wápengeweld **Palestina** zou verlossen van de vijanden. Johannes de Doper wijst op het lam Gods, dat door zijn dóód de wereld zal verlossen van de zonde en haar gevolgen.

Christus' bloed zal vergoten en zijn lichaam gebroken worden aan het kruis. Dat betekent de verzoening van de zonde. Daarop wijst Johannes als hij Christus noemt het lam Gods. Christus is het Offerlam. Dat is de allesoverweldigende betekenis van de Messias. Dat moet steeds maar weer centraal staan. Daar moet alles heenwijzen: de ceremoniën der wet, de profetieën, de prediking van Johannes de Doper, de prediking van vandaag, het Avondmaal. Het zijn allemaal wegwijzers naar de Messias die als een offerlam aan het kruishout hangt.

Here Jezus, lam van God, Gij alleen kunt mijn leven redden van het verderf. Uw bloed alleen kan mijn zonden wegnemen en mij met God verzoenen. En daarom vind ik allerlei vertroosting in uw wonden. Allerlei vertroosting.

Maastricht

M. R. v. d. Berg.

Het ware fundament der christelijke ootmoedigheid is, dat wij onszelven niet behagen omdat wij weten, dat wij ontbloot zijn van alle goed, en indien God ons enig goed te bewaren gegeven heeft, dat wij daardoor te meer aan zijn genade verbonden zijn, kortom, dat men nergens in moet roemen, omdat wij niets hebben dat het onze is.

Calvijn.

Lankmoedigheid

Dit woord komt in veler woordenboek niet voor. En al staat het in hun woordenboek dan brengen zij het maar weinig in toepassing. M.a.w. lankmoedigheid is een deugd, die onder ons mensen weinig wordt gevonden. Van nature vinden we het eigenlijk helemaal geen deugd. Een woordenboek dat ik raadpleegde begint aldus: „Het woord lankmoedigheid en het werkwoord lankmoedig-zijn zijn echt bijbelse woorden. Zij komen in klassiek Grieks helemaal niet voor en maar zeer zelden in later Grieks. Het zijn inderdaad karakteristiek christelijke woorden, want zij beschrijven een christelijke deugd wat voor de Grieken helemaal geen deugd was”. Men vond het helemaal niet prijzenswaardig als een mens lankmoedig was. Men preeft het in de helden, dat zij vlug in toorn oplamden. Men zag op tegen een mannetjesputter, die niet met zich liet spotten. Zo was het trouwens niet alleen onder de Grieken, maar dat is een algemeen menselijke eigenschap. We vinden iemand, die lankmoedig is al gauw een slappe Tinus. Met lankmoedigheid komt men in de wereld niet ver. Het lied van Lamech zint de mensen beter: „Ada en Zilla! hoort mijn stem; gij vrouwen Lamechs! neemt ter ore mijn rede: voorwaar ik sloeg wel een man dood om mijn wonde en een jongeling om mijn buil; want Kaïn zal zevendvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventig maal zevenmaal”. Dat zit ons allen in het bloed en het is de vraag of wij het in lankmoedigheid in onze dagen wel ver gebracht hebben. Ik vrees van niet.

De HERE is lankmoedig. Zo heeft Hij Zich aan zijn volk geopenbaard. We lezen in Exodus 34 : 6: „HERE, HERE God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de overtreding en onrechtigheid en zonde vergeeft”. Dat wil niet zeggen, dat Hij alles maar goed vindt en nooit straft. Want deze woorden volgen: „Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de onrechtigheid der vaders aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en het vierde lid”. Maar het wil wel zeggen, dat de HERE de uitbarsting van zijn toorn lang inhoudt. Het woord, dat in het O.T. gebruikt wordt voor lankmoedigheid betekent eigenlijk: zijn-toorn-lang-maken, d.w.z. z'n toornuitbarsting uitstellen. De HERE heeft veel geduld met de zwakheden en gebreken van zijn volk. Het duurt lang eer Hij het wegvaagt in zijn toorn. Vooral in de Psalmen wordt Hij daarom geprezen: „Maar Gij, Here, zijt een barmhartig en genadig God, lankmoedig en groot van goedertierenheid en waarheid”. Ps. 86 : 15.

De HERE is niet alleen lankmoedig voor zijn volk, maar zelfs voor zijn vijanden. Ook voor de heidenen. Daar hebben zelfs profeten zich niet altijd in kunnen vinden. Het is dunkt mij een zwak ogenblik van Jeremia, als hij bidt: „...en wreek mij van mijn vervolgers; neem mij niet weg in uw lankmoedigheid over hen”. (Jer. 15 : 15). Hij wil maar zeggen: Als Gij nog langer geduld hebt met uw en mijn vijanden, dan kon het met mij wel eens gedaan zijn! Jeremia is bang, dat Gods lankmoedigheid hem zelf wel eens het leven zou kunnen kosten. Hierin is Jeremia dunkt mij niet te prijzen en niet na te volgen.

Nog sterker komt de tegenstelling van Gods profet uit bij Jona. Als de HERE berouw heeft over het kwaad, dat Hij aan Ninevé dacht te doen, dan wordt Jona boos. Het „verdroot hem met groot verdriet”, dat de HERE die grote stad verschoonde. En hij durft het nog zeggen tegen de HERE ook: „Och, HERE, heb ik dat niet gezegd, toen ik nog in mijn land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten, want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad”. (Jona 4).

Ook aan de rechtvaardigen wordt in het O.T. reeds lankmoedigheid aangeprezen. Vooral in het boek der Spreuken, dat wij nog veel te weinig kennen. We mochten de volgende uitspraken wel uit het hoofd leren: „De lankmoedige is groot van verstand, maar wie kortaangebonden is, hoopt dwaasheid

op”. (14 : 29). Of: „Een opvliegend mens verwekt twist, maar een lankmoedige doet de strijd bedaren”. (15 : 18). En: „Een lankmoedig mens overtreft een held, wie zijn geest beheerst, hem die een stad inneemt”. (16 : 32).

In de gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht heeft de Here Jezus tegenover elkaar gesteld het geduld, dat de HERE met ons heeft en onze hardvochtigheid tegenover onze schuldenaars. Daar was een Koning, aan wie een onderdaan miljoenen schuldig was. Hij kon niets betalen en vroeg om lankmoedigheid: Of de Koning toch nog geduld met hem wilde hebben. Toen werd hem in grote barmhartigheid alles kwijt gescholden. Maar deze man heeft een schuldenaar, die hem een paar gulden schuldig is. Doch als deze smeekt om uitstel vindt hij alleen maar hardheid: Hij moet gegijzeld worden tot hij die paar centen betaald heeft.

Ook de apostel Paulus spreekt van Gods lankmoedigheid, maar hij waarschuwt ons ook, dat wij daarvan geen misbruik moeten maken. Hij schrijft immers in Rom. 2 : 4: „Of veracht gij de rijkdom van zijn goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid, en beseft gij niet, dat de goedertierenheid Gods u tot boetvaardigheid leidt?” En in Rom. 9 : 22 zegt hij, dat God zelfs de voorwerpen van zijn toorn nog lankmoedigheid bewijst, om tenslotte zijn ontferming in al haar heerlijkheid te betonen. We kunnen met Ezechiël Gods lankmoedigheid weergeven in de bekende woorden: „God heeft geen lust in de dood des zondaars, maar daarin dat hij zich bekeert en leeft”.

Verder dringt vooral de apostel Paulus aan op lankmoedigheid. Van zichzelf en zijn helpers zegt hij in II Kor. 6 : 6, dat zij zich hebben doen kennen als dienaren Gods „in reinheid, in kennis, in lankmoedigheid...”. Hij heeft veel lankmoedigheid van de HERE ondervonden, zou hij dan niet veel geduld met anderen hebben? Hij prijst het in Timotheus, dat deze zijn leermeester daarin gevolgd heeft. (II Tim. 3 : 10). Maar niet alleen apostelen en predikers van het Evangelie moeten lankmoedigheid bewijzen, doch dat is de taak van alle gelovigen: „Maar de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid...” (Gal. 5 : 22). Als Paulus de gelovigen te Efeze vermaant om te wandelen in overeenstemming met hun roeping dan noemt hij als een deel daarvan: „met alle nederigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid en elkander in liefde te verdragen”. (Ef. 4 : 2). Die lankmoedigheid moet niet alleen betoond worden naar het mij voorkomt tegen „broeders”, want de apostel zegt: „hebt geduld met allen”. (I Thess. 5 : 14). En in het „hooglied der liefde” zegt hij — en dat staat vóór —: „De liefde is lankmoedig”. (I Kor. 13 : 4). Mij dunkt, dit alles bewijst wel, dat lankmoedigheid kostelijk is in de ogen des HEREN.

Zullen we ons maar eens goed inprenten, dat God wil dat wij lankmoedig zijn? Ik vrees, dat wij er veel te weinig aan denken en — wat erger is — het veel te weinig betrachten. Wat kunnen we ons om kleingheden opwinden. En daar het leven bestaat uit vele kleingheden hebben we daartoe gelegenheid genoeg. Dat kan voorkomen in het gezin. Ouders kunnen prikkelbaar zijn tegen elkaar en tegen hun kinderen. En omgekeerd. Iemand maakt een opmerking, die niet al te vriendelijk is. Dat neemt de aangesprokene natuurlijk niet! Het ene woord lokt het andere uit en daar heeft men de „keet” aan de gang. Waarom houdt men zich niet aan de raad van Spr. 15 : 1: „Een zacht antwoord keert de grimmigheid af, maar een krenkend woord wekt de toorn op!” Wat hebben we vaak weinig geduld met een zwakte of eigenaardigheid van een huisgenoot. Wat hebben we vaak „lange tenen”. Wat „ergeren” we ons aan hebbelijkheidjes en onhebbelijkheidjes, die de moeite niet waard zijn om er over te praten.

Wat is het een voorrecht als iemand door Gods genade als navolger van Christus lankmoedig mag zijn in z'n spreken en doen en laten. Ik bewaar altijd nog de herinnering aan een man, die naar het oordeel van z'n vrouw lankmoedig was. Hij wás het denk ik

ook. Als m'n geheugen mij niet bedriegt zat dit zo: Bij een boerderij stond een kerseboom dicht bij de weg. Een paar jongens die voorbij kwamen konden de verleiding niet weerstaan een paar van die rode balletjes te plukken. De vrouw des huizes zag het en riep haar man te hulp om die jongens te grijpen en een pak slaag te geven. Maar de „baas” voelde daar niet veel voor. Hij liet de jongens met een vermaning gaan. Toen de boerin mij dit verhaal deed, zei ze op z'n gronings: „Mien man is ook zo goudertairen”. Wat wel hetzelfde is als lankmoedig. Ik zal die jongens niet verdedigen maar ik kan het wel waarden, dat de boer zich om een paar kersen niet al te dik maakte.

Wat is het een last als een onderwijzer op school of een baas op de werkplaats of een dominee op de catechisatie de heerlijke gave van lankmoedigheid mist. Dan wordt op elke slak zout gelegd. Elke tekortkoming wordt bekritiseerd. Het kan wel zijn, dat met hardheid en kortaangebondenheid goede resultaten worden bereikt. Maar de sfeer is onaangenaam en het werken zo geen plezier.

Er zijn bazen, die er zich op beroemen dat alle ondergeschikten staan te beven als zij in buurt zijn. Ik vind dat maar een armzalige roem. En christelijk kan ik zo iets niet vinden.

Vooral in de kerk mogen we de HERE bidden om veel lankmoedigheid. En niet alleen zullen we daarom bidden, maar daarnaar ook jagen. Want ook de „deugd” der lankmoedigheid wordt niet verkregen zonder strijd. Van nature zijn we geen van allen geduldig of verdraagzaam. Wel heeft de een het gemakkelijker in die strijd dan een ander. Onze aard en opvoeding en afstamming spreekt een woordje mee. Maar strijd kost het ons allen. Wij hebben allen wel van die momenten, dat ons bloed kookt zoals men dan zegt. Dan kunnen we maar moeilijk onze mond houden. Soms jeuken ons wellicht de handen. Dat zijn gevaarlijke ogenblikken. Dan is het beste wat we kunnen doen maar niets te doen voorlopig. We kunnen dan beter eerst een „straatje om lopen”. De Bijbel noemt dat: de-toorn-lang-maken, de uitbarsting uitstellen. Van dit uitstel komt meestal afstel. Wat natuurlijk niet wil zeggen, dat we moeten doen als Eli, die zijn kinderen nooit zuur aanzag, hoe bont zij het ook maakten. Maar het wil wel zeggen, dat we ons beheersen in de uiting van onze toorn.

Paulus schrijft dat de liefde lankmoedig is. Gebrek aan lankmoedigheid is dus gebrek aan liefde. Op een andere plaats zegt hij, dat lankmoedigheid vrucht des Geestes is. Als we niet lankmoedig zijn bedroeven we dus de Heilige Geest. In Gal. 5 zet Paulus de lankmoedigheid in het gezelschap van blijdschap, vrede en vriendelijkheid. Al die eigenschappen hangen met elkander samen. Van iemand die we liefhebben kunnen we veel verdragen. Als we blij zijn kunnen we veel hebben. Onder vrienden zijn we niet gauw op onze tenen getrapt. Ik meen ook, dat een beetje gezonde humor een goed medicijn is tegen de kwaal van lichtgeraaktheid. Vooral een tikeltje humor in onze zelfbeoordeling kan geen kwaad. Als we onszelf een beetje kennen met onze eigen gebreken en zwakheden en eigenaardigheden dan worden we voorzichtig in ons toornen op anderen. Gebrek aan lankmoedigheid is dunkt mij ook vaak een gevolg van hoogmoed. Zou Prediker dit niet bedoelen als hij zegt: „Beter een lankmoedige dan een hoogmoedige. Wees niet te spoedig geërgerd in uw geest, want ergernis huist in de boezem der dwazen”?

Ik heb de indruk, dat het met de lankmoedigheid in onze kring wat schraal gesteld is. We zijn wel gewoon de puntjes op de i te zetten. Vooral als het „anderen” betreft. We nemen geen blad voor de mond! We zeggen precies waar het op staat! We winden er geen doekjes om enz. Dat kan in belangrijke zaken nodig zijn en christelijk. Maar ik lees ook wel eens kritiek waarvan ik zeg: Was dat nu nodig? Of: Was er dan helemaal geen goeds van te zeggen?

Laten we lankmoedig zijn jegens allen. Maar ook tegen de huisgenoten des geloofs. We zullen veel van elkaar moeten verdragen. En dat zullen we doen, als we ons voor ogen stellen, hoeveel de HERE van ons heeft moeten verdragen en nog verdragen wil.

Doorgaande Reformatie

IX

Het éne nodige

Verleden week gaven we een paar uitspraken van Sikkell, waarin hij op aangrijpende wijze wees op de langzaam voortgaande ineenstorting van het christelijke leven in de gereformeerde wereld.

Sikkell had het zo scherp gezien: Het kan gebeuren, dat de kerk en de organisatorische opbouw van het gereformeerde leven van buiten gezien prachtig lijken. De „leer” wordt stipt, soms fanatiek gehandhaafd, de kerkelijke apparatuur functioneert voortreffelijk, er wordt heel veel geofferd, de organisaties worden steeds indrukwekkender, de kranten roepen het luide uit, dat ze zo trouw en principiëel zijn en dat ieder die steunen moet enz. enz. — en bij dat alles, **achter, onder** dat alles, voltrekt zich toch een geestelijke ontbinding, een religieus verval.

De grote massa merkt dat niet. Wie er door aangegrepen werden en meegesleurd worden evenmin. Maar zij die de gave van het beproeven der geesten ontvingen doorzien het proces met zorg en angst. Zij merken hoe geleidelijk aan de belangstelling der kerkmensen meer op „de wereld” wordt georiënteerd. Ze stuiten telkens op verontrustende verschijnselen als, veelal handig gecamoufleerde, ontrouw, oneerlijkheid, oppervlakkigheid, ongeestelijkheid. Ze ervaren het pijnlijk hoe „vooraanstaande” mannen uit zijn op macht, geld, eer. Ze lijden onder het steeds verder zakken van de levenston. De dingen van het koninkrijk Gods staan niet meer in het brandpunt van een Geestelijke belangstelling. Het komt zo dikwijls voor, dat geestelijke leidlieden die geweldig kunnen getuigen voor het beginsel, die aangrijpend, ontroerend preken en spreken, als ze in de kring van de vrienden zijn zich zo verschrikkelijk werelds gedragen, zich soms te buiten gaan aan frivole en dubbelzinnige conversatie. De fles is daarbij dikwijls een onmisbaar gezelschap.

Onder deze dingen hebben de mannen in wie waarlijk de vreze Gods leefde geleden.

Laat ik hier nog een paar stukken mogen citeren uit de aangrijpende artikelen, welke Sikkell in de laatste nummers van zijn ondergaand blad „Hollandia” publiceerde.

In het nummer van 17 juni 1936 schreef hij:

„Ach, wie waren wij zelf?

Wij moeten, om de glorie van de Christus en van de Heilige Geest, terug tot de **eenvoudigheid**, tot de **volle** eenvoudigheid van het goddelijk lichtvolle Woord van God voor heel het leven der menschheid en voor heel ons eigen leven, gelovend in de Heilige Geest.

Wee onzer, zo we hierin de Geest des Heeren weerstaan!

Profeteren moeten we door het Woord van God over de doodsbeenderenvallei, tot de Geest des Heren, tot de Heilige Geest.

Zelf wederkerend tot de eenvoudigheid van het Woord Gods en tot de leiding en bezieling des Heiligen Geestes, moeten we weer in overgegevenheid aan de Here voor volken en overheden getuigenis geven van het Woord Gods.

Dan zal de Heilige Geest de conscientien grijpen, de gedachten gevangen leiden, de zielen bewegen, en in de wederkering tot God de mensen leren niet in kracht en in geweld elkaar te vertreden, maar geestelijke verheffing in vrede zoeken naar de wil van God”.

En zijn laatste artikel in het slotnummer eindigde:

„Met de oprichting der Vrije Universiteit en de Reformatie der Kerken in 1886, waaraan ook dit blad zijn geboorte dankt en waardoor mij voor dit persblad de pen in de hand gegeven werd, kwamen krachtig naar voren, naar Gereformeerde Belijdenis, de beginselen der souvereiniteit Gods, der ordinatiën Gods, der erkenning van de Christus in zijn waardigheid voor Kerk en wereld, en der autoriteit van het Woord Gods.

Die heilige beginselen hebben ook mijn ziel gegrepen en in hun algemene strekking voor kennis en leven. En het was mijn begeren, aan die beginselen voor heel het leven enigermate mee dienstbaar te zijn.

Naar de principiële ontsluiting van het Woord Gods in zijn eenheid en volheid, naar de principiële ontwikkeling van de dienst des Woords, naar het principiële optreden der

Kerk van Christus, naar de principiële Gereformeerde studie en praktijk, naar het principiële Gereformeerde leven, getuigen en arbeiden in wetenschap en school, voor Kerk en volk en wereld, op elk terrein, ging daarom met mijn hart mijn zwak en soms eenzaam getuigenis uit.

Sinds leed en lijd ik, bij veel waardering, veel teleurstelling.

In plaats van te mogen roemen op doorgaande Gereformeerde ontwikkeling is, dunkt mij, eerder te klagen over ontwijken of afwijken der Gereformeerde beginselen, voor praktische overwegingen, voor persoonlijk of gemeenschappelijk succes, of voor neigingen tot meer algemeene aansluiting tot andere beginselen.

Wij staan in het teken van de mensch, méér dan in dat van de eere **Gods**.

Ik zal thans niet verder zeggen wat ik voor de toekomst vrees.

Mijn hart is en blijft trouw aan de Gereformeerde Kerken en aan onze stichtingen en organisaties — **maar allermeest aan God en zijn Woord**.

Maar in die trouw blijft de kommer”.

* * *

Zo sprak Sikkell tijdens de eerste wereldoorlog.

En sindsdien is het niet beter geworden.

Zeker, Gods Geest bleef werken. Maar er was ook zoveel ineenzinking, zoveel ongeestelijkheid, zoveel werelds gedoe, ook achter strenge orthodoxie en stipte kerkelijkheid.

Als resultaat van een veeljarig intensief omgaan met en observeren van het leven in de geref. kerken schreef ik in 1945 aan de kerkeraad van Utrecht:

„Wanneer wij eerlijk, scherp en vooral Geestelijk, het leven, de levensopenbaring van het gereformeerde kerkvolk observeren, is er reden tot diepe beschaming en grote zorg. Hebt gij u niet dikwijls op de wijkvergaderingen, na het bespreken van zoveel vlakke huisbezoekrapporten, verbijsterd afgevraagd: Weet men nog wel wat zonde, echte, dodelijke zonde is? Is er nog wel kennis, „bevindelijke” kennis van genade, van Gods verlossende genade? O ja, er is nog wel christelijkheid, en kerkelijkheid, en fatsoenlijkheid — maar is niet voor talloos velen het verpletterd worden, het gebroken zijn vanwege eigen, onpeilbaar diepe ongerechtigheid en eigen, oneindig zware schuld en de aanbiddende bewondering over Gods grote, onbeschrijfelijke genade in Christus Jezus onze Heer een onbekende belevenis? Vertoont niet het alledaagse leven van heel velen in huis en beroep, met vrienden en collega's in lectuur en conversatie, volop de stijl van de wereld? Allerwege tiert de handigheid, de slimmigheid, de diplomatie, de gereserveerdheid, de hebzucht, de zelfhandhaving, het egoïsme — allemaal kenmerkende trekken van het mensenleven zonder God. Wat een wereld van ruzie, vervreemdheid, koude zelfzucht, haat en onverdraagzaamheid, verbergt niet menig huis, zorgvuldig gecamoufleerd achter gladde, vale fatsoenlijkheid. Wat ontmoeten we weinig de stralende openheid, de blijde zelfverloochening, het argeloze, hartelijke zichzelf geven aan God en dus ook aan de naaste, die zo volstrekt eigen zijn aan het echte leven des geloofs.

En deze on-Geestelijkheid openbaart zich het meest, het weezinwekkendst in de kerk! Is het zelfs niet zo, dat wanneer ze opkomt en voortvreet deze verwereldlijking juist in de kerk, dat wil in dit geval zeggen: in de afval, in de zonde, in het falen der kerk, haar oorsprong neemt? Ik heb eens een tamelijk uitgebreid onderzoek ingesteld omtrent een primair moment in het christelijk gezinsleven, namelijk of de ouders wel eens spraken over de HERE en zijn dienst, over de persoonlijke verhouding tot God. Het resultaat was ontstellend. „Nee, daar spreken we thuis met elkaar nooit over” was het stereotiep terugkerende antwoord. Voor en tijdens de eerste jaren van de oorlog had ik het voorrecht een paar honderd maal op verschillende plaatsen van ons land voor de jeugd te mogen spreken. Ik gaf dan altijd ogen en oren goed de kost. En op grond van wat ik zag en hoorde, durf ik u te verzekeren, dat het aantal onverschilligen, lauwen, meelopers en halven ontstellend groot is. En dat tegelijk ook een

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

doordringende klacht over de kerk, haar arbeid en prediking wordt gehoord. In de laatste jaren woonde ik als aandachtig hoorder enkele kerkdiensten van een paar plattelandsgemeenten bij. De ervaringen waren verschrikkelijk. In een dienst lagen na een half uur meer dan driehonderd mannen met hun hoofd op hun armen te slapen! Ik heb ze zelf geteld. En in een andere luisterde na de tussenzang van alle mensen die ik in mijn gezichtsveld had, geen enkele meer.

En wat in de gemeenten, onder het gewone kerkvolk leefde en openbaar werd, dook, zeer zeker gepolijst, maar niet minder huiveringwekkend op in de meer officiële uitingen, werkzaamheden en instanties van het gereformeerde leven! Ons leven was in de laatste tien jaren vol met openbaringen van de verwording van ons leven.

O ja, er is nooit zoveel feest gevierd als in het eerste deel van deze periode! We tuimelden van het éne festijn in het andere. Vrije Universiteit; Standaard, onzaliger gedachtenis; Afscheiding; Doleantie en Jongelingsbond — ze werden met grootse demonstraties herdacht. Zeker, de woorden waren meestal best: we weten voortreffelijk hoe we het bij zulke gelegenheden netjes moeten zeggen. Het soli Deo gloria komt dan indrukwekkend en ernstig van onze lippen. **En we menen het eerlijk**. Maar vonden we ons toch ook niet heel flink? Hadden we het — „met Gods hulp” natuurlijk — niet heerlijk ver gebracht? Zeiden we niet van harte dat we toch zo wonderbaarlijk rijk waren met onze organisaties en verdere spullen? Waren we er niet volmaakt zeker van, dat we met ons „offeren” alle records in Nederland glansrijk hadden gebroken? Incasseerden we niet zeer gestreeld de overvloedige loftuitingen over de betekenis en de kracht van het calvinistische volk, welke ons zo gul werden geoffreerd? Zagen we toch eigenlijk niet wat meewarig neer op het gescharrel in de Hervormde Kerk? En zo feestten we, we hadden een goed diner en gingen „verrijkt” naar huis....

„We kunnen niet anders doen dan constateren dat er in onze kringen **een huiveringwekkend tekort aan werkelijke, zakelijke, waarachtige Godzaligheid was**. En dat en dat alléén is de oorzaak van de kerkelijke ellende, waarin we soms bijna wanhopig rondtoben nu al drie afschuwelijke jaren!”

* * *

Zo was het in 1916. Zo was het in 1945. En is het sindsdien ook in onze kringen werkelijk beter geworden?

Waarover toen geklaagd werd is **altijd en alleen** de oorzaak van kerkelijke misère, van doorgaande deformatie.

En doorgaande reformatie is vóór alles het aandringen op, en het doorbreken van deze vreze des HEREN, in hart en leven, in denken en handelen, in alle verbanden en verhoudingen van het menselijke leven. C. V.

Synode van de Orth. Presbyt. Kerk

Het is goed wat te vertellen van de laatste synode van de kerkengroep wier naam we hierboven lieten drukken. Die synode is gehouden in de maand juli te Manhattan Beach in Californië in de Ver. Staten van Amerika. De Orthodox Presbyteriaanse Kerk is een kerkengroep die, als echt Amerikaanse kerkengroep, vèr van ons leeft en werkt. Ver van ons. Niet alleen wat de geografische afstand betreft, maar ook wat betreft de historische achtergrond, leeft deze kerkengroep ver van ons en wij ver van haar. De kerkgeschiedenis van deze kerken is een stukje Amerikaanse kerkgeschiedenis. Die is heel anders dan de kerkgeschiedenis in Nederland. En gaan we verder terug in de historie van deze kerken, dan komen we bij de kerkgeschiedenis van Engeland en Schotland en die geschiedenis is ook heel anders verlopen dan de geschiedenis van de kerk in ons vaderland. Deze kerken wortelen in een amerikaans-Engelse achtergrond. Zij zijn in het verleden ontstaan in, en leven binnen de angelsaksische levensruimte. Die levensruimte is een andere dan de levensruimte waarin onze kerken zijn ontstaan en waarin wij leven. De goede verstaander heeft begrepen, dat ik wil zeggen, dat de problemen in de angelsaksische levensruimte in vele opzichten anders liggen dan bij ons. Daarom begon ik met op te merken dat deze kerken vèr van ons haar leven leiden. Daar is een grote afstand tussen haar en ons. De afstand die ons geografisch scheidt is groot. De Atlantische Oceaan is nog altijd breed. Zij blijft dat in onze eeuw van vliegtuigen met straal-aandrijving, die in enkele uren de sprong over de oceaan volbrengen. Maar groter is de afstand in historische en contemporaine levensruimte. Over de oceaan laat je jezelf in enkele uren heenvliegen als je het geld bij elkaar kunt brengen, maar over die andere afstand kunt u uzelf niet laten heenvliegen. Om die afstand te overbruggen is meer nodig. Daar is voor nodig in de eerste plaats dat je de taal van de broeders in deze kerkengroep verstaat. En als je behoorlijk Engels spreekt ben je er nog niet. Je moet iets van hun levensruimte verstaan, van hun historie, van hun problemen, van hun aanpak van die problemen enz. Ik noem maar enkele dingen die niet te verwerven zijn door je over de oceaan te laten voeren per vliegtuig of per schip. Je moet iets gegrepen hebben van de belijdenis dat Christus zijn kerk vergadert uit alle volken. Dat moet meer zijn dan een theorie. Ik zou kunnen doorgaan met m'n opsomming van wat „moet”. Vóór dat iemand gaat vragen: „maar wie is tot deze dingen bekwaam?”, houd ik er mee op.

We leven ver van elkaar.

En de kloof is wijd.

* * *

Toch zijn we dichter bij elkaar gekomen. Dat komt vooral door dat in Canada kerken van onze Nederlandse vrijgemaakte broeders zijn ontstaan na de laatste oorlog, de Canadees Geref. Kerken geheten. Ook in de Ver. Staten is één zo'n gemeente van Nederlandse vrijgemaakte broeders en zusters. Grand Rapids.

Onlangs is in de pers gepubliceerd dat in de Can. Geref. Kerken enig contact is ontstaan met de Orth. Presb. Kerk.

De classis Ontario Noord verzocht de partic. synode van Ontario aan de eerstkomende generale synode van de Can. Geref. Kerken voor te stellen, deputaten te benoemen die tot taak zouden krijgen de mogelijkheid van correspondentie met de Orth. Presb. Kerk te onderzoeken. De particuliere synode ging niet zover als het voorstel wilde. Zij besloot een deputaatschap van vier personen te benoemen, welk deputaatschap tot taak kreeg na te gaan of er voldoende gronden zijn om de „mogelijkheid tot correspondentie” te onderzoeken. U ziet, opeens zijn de Orth. Presb. Kerken dichter bij de Can. Geref. Kerken en indirect ook dichter bij onze kerken gekomen.

We willen het beste hopen van dit eerste contact tussen beide kerkengroepen aan de overkant van de oceaan.

We hopen met belangstelling kennis te nemen van het resultaat van het onderzoek van de benoemde commissie. De commissie bestaat uit ds S. Cnossen, cand. (intussen

dominee) H. Krabbendam, ds W. Loopstra en ouderling H. Oosterveld.

Het is hier niet de plaats om voorspellingen te doen. Wel doen we goed ons te realiseren dat er minstens een paar hete hangijzers zijn. En wat de vorm van de „correspondentie” aangaat zij het ons aan deze kant van de oceaan geoorloofd een opmerking te maken in alle bescheidenheid overigens. Dat is deze opmerking, dat het begrip „correspondentie” zoals dat tussen onze kerken en de Can. Geref. kerken sinds de synode van Kampen, 1951, gestipuleerd is, (zij het met latere zeer kleine wijzigingen) uitsluitend te gebruiken is tussen kerken van Nederlandse, vrijgemaakte stam. Wanneer men met dit begrip, gestipuleerd zoals wij dat kennen, wil onderzoeken of de mogelijkheid tot correspondentie met de Orth. Presb. Kerk aanwezig is, kan men zich de moeite van een onderzoek beter sparen. Dit begrip is alleen bruikbaar bij contactoefening tussen vrijgemaakte Nederlandse kerken, die zich op andere plaatsen van de aarde zijn gaan vestigen. Daarnaast is het volstrekt onbruikbaar. Wil men serieus zoeken naar contactoefening met andere kerken, die niet van Nederlandse gereformeerde afkomst zijn, dan zal men naar een andere modus moeten zoeken dan die van het onder ons sinds 1951 gangbare begrip „correspondentie”. Het zal nodig zijn daarvoor dat men niet apriori van de mening uitga, dat er geen ander mogelijk is.

* * *

Nu de laatste synode van de Orth. Presb. Kerk.¹⁾ Deze kerkengroep pleegt elk jaar een generale synode te houden. Anders dan wij dat doen. Wij doen het elke drie jaar als er niets bizonders noopt tot frekwenter bijeenroepen.

Betekent dit dat deze kerken hiërarchisch zijn?

Uit dit ene gebruik is deze conclusie niet te trekken. Deze kerken kennen niet de synodes die wij particuliere synodes noemen. Zij hebben kerkeraden, classicale vergaderingen en de generale synode. We kunnen het ons zo voorstellen dat zij niet verder gaan in de rij van de meerdere vergaderingen dan de particuliere synode. In feite hebben zij dus minder meerdere vergaderingen dan wij. Hun meeste vergadering staat dichter bij de plaatselijke kerken dan onze meeste vergadering. Hun meeste vergadering staat net zo dicht bij de plaatselijke kerken als onze particuliere synode. Uitsluitend met een formeel argument is niet uit te maken welke kerkengroep het meest hiërarchisch is, onze kerken of de Orth. Presbyt. Kerken. Wanneer men let op dit feit dat hun meeste vergadering dichter bij de plaatselijke kerken staat dan bij ons het geval is, dan zou men niet zonder goede grond kunnen zeggen: zij zijn minder hiërarchisch in hun kerkregering dan wij. Opzettelijk wijs ik op deze dingen om dat onder ons wel eens stemmen worden gehoord die de zaak van de z.g.n. „hiërarchie” simpel weten te stellen, en die met een simpele verwijzing naar de Westminster Confessie (de belijdenis van deze kerken) inzake dit punt, de zaak van de „hiërarchie” voor beslist menen te zien en dan ten nadele van deze Orth. Presbyt. Kerken.

Enkele opvallende dingen noem ik van deze laatste synode, dingen, die ik uit het persverslag vernam dat in de Presbyterian Guardian van augustus j.l. is gepubliceerd.

Het eerste is dat er broederlijke gedelegeerden waren van de Protestant Reformed Church — dat is de z.g.n. De Wolf-groep van deze kerken, die ds Hoekzema in 1924 zijn gevolgd in zijn afscheiding van de Christelijke Geref. Kerk in de Ver. Staten. Verder dat er ook afgevaardigden waren van de Reformed Church en van de Bijbels Presb. Kerk en tenslotte ook van de Christ. Geref. Kerk uit de Ver. Staten. Voor ons zit in een en ander misschien iets dat tot bevreemding aanleiding zou kunnen geven. Daar wil ik nu niet over uitweiden. Ik kan er inkomen, zonder rancune, dat deze broeders een broederlijk contact met de Christ. Geref. Kerk in de Ver. Staten hebben. En men moet zich in onze kerken naar het mij voorkomt wel ervoor wachten, dat men om deze reden zijn sympathie voor de Orth. Presbyt. Kerk zou laten drukken.

Een tweede ding dat mij opviel was, dat tot voorzitter van deze generale synode te Manhattan Beach een ouderling werd gekozen. Enkele predikanten maakten ook kans. Onder deze kwam de naam voor van ds Carl Reitsma, sommigen van onze lezers nog wel bekend omdat hij jaren geleden een of meer semesters in Kampen heeft gestudeerd. Aan de Broederweg. Maar de dominees, ook dominee Reitsma, moesten het afleggen tegen de ouderling David J. Neiland.

Men zou als men ondeugende opmerkingen zou willen maken, kunnen zeggen, niet alleen in de anti-hiërarchie van zoeven zijn deze kerken ons vooruit, maar ook in de anti-dominocratie. Bij ons beperkt de anti-dominocratie zich tot nu toe voornamelijk tot persartikelen en misschien tot tirades van de kansel. Ik moet er echter bij zeggen dat volgens het persverslag dat ik las, dit de eerste keer is, dat in deze kerken een ouderling tot voorzitter van een synode werd gekozen. Hoe het ook zij, men kan niet ontkennen dat het ook voor ons iets nieuws is dit te lezen.

Een derde ding dat mij opviel was dat ter synode een van de voorstellen uit de kerken was, over te gaan tot modernisering van de taal van de belijdenisgeschriften. De synode benoemde een deputaatschap voor deze zaak. Als bij ons, waar de synode van Spakenburg immers een soortgelijk deputaatschap in het leven heeft geroepen, dat deze taak heeft gekregen voor een deel althans.

Wat de financiën betreft merk ik op dat evenals dat in onze kerken het geval is, in deze kerken alle financiën worden verkregen uit vrijwillige bijdragen der leden en uit de collecten. De totaal opbrengst van alle bijdragen en collecten van al de kerken bedroeg dit jaar meer dan een miljoen dollar. Dat is per hoofd 156,56 dollar per jaar. Ik laat graag aan de lezers het rekensommetje hoeveel „hoofden” gemiddeld bijdroegen. En ook laat ik graag aan de lezers het vraagstuk hoeveel het gemiddelde bij ons per hoofd is. Of dit vraagstuk op te lossen is op het ogenblik zou ik niet weten.

Er zijn meer voor ons interessante zaken uit dit synodeverslag te vermelden, maar ik laat het hierbij. Het ging er mij om even te signaleren dat deze kerken aan de overkant van de oceaan werkelijk iets dichter bij ons en wij bij hen zijn gekomen. Dat is fijn want de broeders daar en wij hier, hebben hetzelfde dierbaar geloof.

J. Meester.

¹⁾ Zie in ons blad 4e Jaarg. no 21, in de rubriek „Van hier en ginds” (pag. 168) de mededeling van prof. Veenhof. Zij telt 10.648 leden, verdeeld over een kleine honderd gemeenten, die over de hele Ver. Staten verspreid zijn.

PERSSCHOUW

IN MEMORIAM DR A. KUYPER (III)

Vrede tussen geloven en weten

En voor de meer ontwikkelde calvinisten, hen, die men tegenwoordig met de lelijke naam van „intellectuelen” pleegt aan te duiden, die behoefte hadden vóór alles aan één vaste wijsgerige grondslag in hun cultuurleven en hun godsdienstig leven, gaf hij in het tweede deel van zijn Encyclopaedie een uitgangspunt en een perspectief voor de toekomst tevens.

Hoe levendig herinner ik mij nog de geweldige indruk, die dit boek op ons maakte. Vooral wij niet-theologen, liepen met een gedeeld bewustzijn, hadden onze ongelovige wetenschap en ons persoonlijk geloof onverzoend naast elkaar staan en al meer drong ons de gang der studie terug naar de kenleer. Daar moest de oplossing liggen van wat wij intuïtief zo duidelijk voelden, dat de intellectualistische liberaal-moderne kritiek onzin was, dat ons geloofsleven en ons wetenschappelijk leven, onze liefde voor God geopenbaard in Zijn Woord en voor de wetenschappelijke waarheid geen onverzoenbare tegenstellingen, integendeel, één harmonisch geheel waren.

Maar wij konden het probleem zelf niet aan. Dat noch langs de weg van Kant noch langs die van Hegel de verhouding van geloven en weten was vast te stellen, was mij reeds door eigen studie gebleken; noch een soort van boedel-scheiding, noch het maken van het geloof tot een niet onjuiste, maar minderwaardige vóórvorm van het weten was de manier om uit de moeilijkheid te komen. Daar bracht Kuypers transcendentiaal realisme, gepaard aan de onderscheiding, aan Calvijn ontleend, maar door hem geheel uitgewerkt, van algemene en bijzondere genade ons ruimte. Nu was de vrede tussen

geloven en weten gevonden, de weg voor eigen werk geëffend en vol ijver togen wij ieder op zijn wijze aan de arbeid.

Op zijn vijftienvigjarig jubileum in april 1897 bood ik hem mijn methodologische studie „Calvinisme en Rechtswetenschap” aan. Hij schreef mij: „Wat bestaat er tussen jou en mij toch een diepgaande geestesgemeenschap”. Geen wonder want mijn betoog was geheel en al op zijn werk geïnspireerd! Wie nu nog eens zien wil wat jubel ons toen bezielde, hoe intens wij toen leefden, hoe wij ons toen door hem de weg zagen gebaad voor een grootse toekomst, bladeren nog eens in wat ik toen schreef. Later in zijn Stonelectures heeft hij alles nog eens saamgevat tot een schets van de hoofdlijnen van een algemene levensbeschouwing.

Vereniging van Christendom en Cultuur

Met de verheffing van het oude naïeve tot het transcendentaal realisme was de vrucht der speculatieve wijsbegeerte voor de christelijke kenleer op zelfstandige wijze benut, met de algemene genade had de cultuur een zelfstandige basis gekregen van Godswege; het geloof, kennistheoretisch steeds de grond van elke wetenschap, ook als geloof met christelijke inhoud fundament ener eigen christelijke wetenschap; de grenzen tussen die beiden bepaald door de inspiratie der Heilige Schrift, maar dan niet in mechanische zin als een Sibillijnsboek, eer als een organisch geheel, als een enting van de natuurlijke, maar door de zonde wild geworden levensboom, zoals het in Kuypers beeldspraak heette; aldus uit natuur en Schriftuur saam, naar de aloude Gereformeerde belijdenis, de ordinantiën Gods, de beginselen te leren kennen en deze dan toe te passen op „alle terreinen des levens” — zó toverde zijn machtig woord ons de levenstaak voor. En met beide handen grepen wij het aan. Zó had hij ons de objectieve grondslag gelegd voor de vereniging van christendom en cultuur.

Moeilijkheden

Wij hebben later leren zien, dat daarmee niet alle moeilijkheden waren opgelost; dat, om een gelukkige uitdrukking van mijn ambtgenoot Grosheide hier over te nemen, de feiten soms meer werden gebezigt als strijdmateriaal dan voor objectief studiemateriaal; dat methodologisch vaak te eenzijdig deductief was te werk gegaan; dat beeldspraak wel eens gaten had gestopt, die bij discursieve logica spoedig zouden zijn ontdekt; dat de algemene uitspraken niet steeds al het bijzondere dekten en verklaarden; dat wel eens voor beginsel was uitgegeven wat feitelijk niet meer was dan een werkhypothese.

Het was het werk van een geniale geest: intuïtief rakende de diepste levensrealiteit, in de uitwerking veelal treffend juist, vaak ook minder nauwkeurig en onafgewerkt, een enkele maal er ook geheel naast. Maar dat alles deert niet. Het is bijkomstig.

Na een kwart-eeuw op deze grondslag te hebben gewerkt, weet ik, dat wij toenmaals de moeilijkheden, die er overbleven, verre hebben onderschat — maar daarvoor waren wij dan ook jong. Maar dat de centrale solutie van het probleem van christendom en cultuur, die Kuypers ons gaf, de juiste weg is en de enig vruchtbare voor geloof en leven beiden, daarvan ben ik nog even vast overtuigd, nu als toen.

De heilige erfschat

Kuypers is dood... Zij hebben hem gisteren begraven... Weg is hij, weg voor goed.

Maar zijn werk is er nog... En dat dit als een heilige erfschat zal verder vruchtbaar worden gemaakt voor de zaak van Gods Koninkrijk, daarvoor zullen, als Hij er ons de kracht toe wil geven, wij en na ons onze kinderen en kindskinderen zorgen!

Dit is Anema's meesterlijke schets van Kuypers en diens werk. Sinds Kuypers stierf en Anema dit schreef zijn veertig jaar verlopen. Er is in de vier voorbije decennia veel gebeurd. In de praktijk van het gereformeerde leven. Ook in de geref. wetenschapsbeoefening. Er zijn belangrijke correcties in Kuypers denken aan gebracht. Wie denkt niet in dit verband aan mannen als Vollenhoven, Dooyeweerd, Schilder, De Graaf e.a. De specifiek theologische opvattingen van Kuypers ondergingen een sterke devaluatie. De dissertatie van Dr Velema maakt daar o.a. de rekening van op. — Maar de geloofsarbeid van Kuypers is en blijft een moment van onwaardeerbare betekenis. En volgens de Schrift mogen en moeten we ook die navolgen.

C. V.

Voortgaande nivellering

Een van de meest trieste dingen onzer dagen is dit, dat in de gereformeerde wereld een steeds voortgaande nivellering optreedt. In een ononderbroken proces worden de vruchten, de rijkdommen, welke God in de calvinistische reformatie van de vorige eeuw schonk weggesmeten en verruild voor de ideeën van de moderne theologieën en filosofieën.

Het lijkt er veel op, dat er geen stuiten is aan dat proces. Wij hebben geloofd en geloven nog, dat het weer herleven van de liefde voor de oude gereformeerde confessies, dat de prediking van een radicaal christendom en de daaraan onlosmakelijk verbonden erkenning van de antithese een geschenk van God was. En daarom ook een geschenk voor zijn volk en voor de wereld. Maar successief laat men dat alles los.

In de dagbladen kon men dezer dagen het volgende lezen:

Het districtenconvent van de landelijke werkgemeenschap „Jeugd en Evangelie”, heeft deze week eindelijk de knoop doorgehakt en na een jarenlange discussie over de basis van organisatie een nieuwe formule opgesteld, waaruit de Drie Formulieren van Enigheid zijn verdwenen.

Besloten werd als grondslag een nieuw uitgangspunt te aanvaarden, dat door het landelijk bestuur als volgt werd geformuleerd: „Om als lid te worden aangenomen, wordt verwacht dat men Jezus, Gods Zoon, de Christus der Schriften, als zijn Heer en Heiland aanvaardt en van Hem getuigt en anderen oproept tot dit getuigenis”.

De oude formule luidde: „Om als lid te worden aangenomen is vereist, dat het aspirant-lid belijdend lid van eigen kerk is, tenzij het landelijk bestuur in bijzondere gevallen van dit vereiste ontheffing verleent en het aspirant-lid instemt met de drie oecumenische geschriften en de Drie Formulieren van Enigheid”. Vergelijking van de oude en de nieuwe formule maakt duidelijk dat er sprake is van een verruiming. Zowel de gereformeerde binding als de kerkelijke binding zijn verdwenen.

Er is echter een voorbehoud. Het district Utrecht bleek met enkele „losse” afgevaardigden van andere districten principiële bezwaren te hebben tegen de nieuwe formulering. Met hen zal het landelijk bestuur deze zaak in het komend verenigingsjaar bespreken en zal op het volgend districtenconvent deze basis weer opnieuw ter tafel komen.

Er werd nog een belangrijke beslissing genomen. „Jeugd en Evangelie” zal zich namelijk aansluiten bij de Oecumenische Jeugdraad. Tot dusver was J. en E. slechts vertegenwoordigd door een waarnemer op de vergaderingen van de Oecumenische Jeugdraad.

Tevens werd medegedeeld dat zeer binnenkort het experimenteel religieus cabaret „De Spiegel” onder leiding van Wim Gispens een tournee door Nederland zal maken. Het hoopt op deze nieuwe wijze de kerkelijke jongeren te kunnen wijzen op de verantwoordelijkheid die zij hebben ten aanzien van de niet-kerkelijke jeugd.

Aan het slot van het convent heeft de aftredende presidente van J. en E. die deze functie drie jaar lang bekleedde, de voorzittershamer overgedragen aan de nieuwgekozen voorzitter drs H. Schelhaas te Den Haag.

In de jeugd krijgt wat in de kerken leeft en gist zijn eerste en duidelijkste expressie. Hier zijn het in onlosmakelijke verband met elkaar twee dingen: loslating van de belijdenis en het meegezogen worden in de stroom van de moderne oecumeniciteit, die de samenvoeging is van ijzer en leem.

Juist in de dagen waarin zijn in „Jeugd en Evangelie” georganiseerde medekerkleden hun belangrijk besluit namen, klaagde Prof. Dijk over een in zijn kerken steeds sterker wordende verbroekeling van kerkbesef.

Laat ik enkele voorbeelden noemen om duidelijk te maken wat ik bedoel. Misschien zijn deze verschijnselen in de ogen van velen „kleinigheden”, maar ze zijn m.i. symptomatisch en wijzen op een afbrokkeling van het kerkelijk besef, die funest werkt bij oud en jong.

Een afbrokkeling, die (om daarmee te beginnen) hierin uitkomt, dat men op de zondag zonder enig bezwaar de deuren van het eigen kerkhuis voorbij loopt of rijdt om in een andere kerkgemeenschap geestelijk genot te zoeken en een bijzondere gemeenschap der heiligen te vinden; ik hoor, dat dit euvel toeneemt en dat deze m.i. onjuiste „interkerkelijkheid” zelfs met vrome woorden verdedigd wordt. Een afbrokkeling, die helaas ook te constateren valt in de frequentie van gemeenschappelijke diensten en de gemakkelijker ten opzichte van kanselruil, terwijl de generale synode van Leeuwarden, nog maar vijf jaren geleden (behalve enkele noodzakelijke uitzonderingen) deze kanselruil en over-en-weer-diensten nadrukkelijk heeft afgevoerd! Een afbrokkeling, die ik ook hierin merk, dat niet-weinigen onder ons veel sterker de gemeenschap zoeken met de zgn. midden-orthodoxie, die vaak zeker niet-gereformeerd is, dan met onze broeders en zusters in een zelfde belijdenisgemeenschap, als bv. de Chr. Gereformeerden e.a. Een vermindering van kerkbesef, die ook hierin valt te constateren (en dit zijn publieke dingen) dat, terwijl voor onze erediensten een bundel van 59 gezangen is vastgesteld, sommige liturgen in onze samenkomsten zonder blikken of blozen andere liederen laten zingen en het goede kerkvolk dit doet zonder enig besef ervan, dat men de eerste regel van goede kerkorde overtreedt. Een verslappening van het kerkbesef, die niet minder uitkomt in andere vrij-

KRITISCHE KRABBEL

Reformatie van het Onderwijs

De afkorting S.G.P. betekent... A.R.P. betekent... C.H.U. wil zeggen... De afkorting G.P.V. betekent... Minister Cals is lid van de K.V.P., zijn godsdienst is dus...

Waarde lezer, natuurlijk weet U bovenstaande vragen feilloos te beantwoorden. Maar zouden uw kinderen van elf à twaalf jaar het ook kunnen? Ongeacht het feit dat zij wel of niet een vrijgemaakte school bezoeken of wel of niet ons dierbare dagblad spellen? Misschien vindt U dat kinderen van deze leeftijd bovenstaande dingen nog niet behoeven te kennen. Welnu, dan sta ik volkomen aan Uw zijde. Op een school voor middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs in ons lieve vaderland werd er echter anders over gedacht. Want deze vragen kwamen op deze gereformeerde school voor bij het toelatings-examen 1960 voor het leervak Geschiedenis. Nu weet ik niet of de punten of fouten streng hebben geteld bij de toelating. Wel weet ik dat men deze vragen aan zulke jeugdige kinderen niet moet stellen en dat dat vraagje over het G.P.V. zeker niet mag meetellen als index voor de meelevenheid van het gezin. Meent U niet, dat Frater ons eigen onderwijs een slecht hart toedraagt. Het tegendeel is waar. Maar wel ben ik van mening dat dergelijke vragen niets te maken hebben met de reformatie van het onderwijs. Integendeel: zij zijn daar juist vreemd aan. Want werkelijke reformatie van het onderwijs zal o.m. inhouden dat men de kinderen gaat onderwijzen naar hun aard, naar hun vermogen van de betreffende levensfase. En aan politiek zijn elf- en twaalfjarige jongens (en vooral meisjes) nog niet, gelukkig nog niet toe. We moeten niet onze grotemensen-problemen op hen overdragen. Dat is nl. zeer ongereformeerd en daardoor een groot kwaad onder de zon.

Frater.

heden, welke men zich in sommige erediensten veroorlooft, en die deze samenkomsten meer tot een „vertoning” maken dan dat ze zijn en blijven (ook al zijn het jeugddiensten) samenkomsten van de kerk des Heren, van het huisgezin des geloofs tot de heilige eredienst, waarin Zijn Woord in het middelpunt staat.

Meent men waarlijk, dat door dit alles de kerk des Heren gebouwd wordt?

Beeldt men zich heus in, dat door deze vrijbuitertijen de zaak van Christus gediend wordt?

De vrees is niet ongegrond, dat sommige predikers zich zulke bijzonderheden veroorloven om meer mensen te trekken, en die opmerker gelijk heeft, die laatst schreef: hoe raarder hoe voller; ik zie deze dingen zeker ook in het geheel van onze op sensatie-beluste-tijd, waarin de Amerikaanse lawaaierige „gebedsgenezers” honderden trekken, maar dit maakt ze daarom des te droe-ver, want de gereformeerde kerken gaan er door achteruit.

Prof. Waterink heeft voor 'n paar weken ook over verschillende van deze verschijnselen geschreven, nl. in 't Centraal Weekblad, — en daarbij ook gewezen op een devaluatie in de preken; hij signaleerde, dat in tal van preken gezwegen werd over zonde en schuld, over verzoening door voldoening, ook over gericht en oordeel, en... ziet deze bekwame kenner van ons gereformeerde volk ons leven te somber? Zijn onze preken (het rapport over het geestelijk leven wijst er ook op) niet te mager, te weinig schriftuurlijk, te zwak-gereformeerd, zódat de rijkdom van onze belijdenis allerminst tot z'n recht komt? Och, ze moeten tegenwoordig zó kort zijn, dat er geen tijd meer over is voor een diepgaande Woorddienst, en als de „begeerde verhaaltjes” dan ook niet mogen ontbreken, is er helemaal geen ruimte voor de prediking van het Woord.

Tot schade van de gemeente.

Die verleert te onderscheiden.

Met verdriet hoor je van deze dingen. Toen voor de oorlog een aantal jongere predikanten, die het verschijnsel van het steeds verzwakkend kerkelijk besef ontdekten, daartegen waarschuwden, en preeken en spraken over de ernst van het kerk-zijn, het verwoestend karakter van de pluriformiteitstheorieën, enz. werden ze uitgemakkt voor kerkisten, extremisten, ja men suggereerde zelfs dat ze in strijd kwamen met de confessie! En ten slotte wierp men ze uit. Ds Vreugdenhil nam het hierboven geciteerde stuk van Prof. Dijk over en schreef eronder:

Mag ik als voorbeeld van prediking iets ver-

tellen? Aan de orde van behandeling is zondag 6 van de Catechismus. Gode zij dank, voor de preek kunnen 4 kinderen gedoopt worden. Daarna zingt de gemeente 10 verzen van psalm 6. Om de een of andere mysterieuze oorzaak zegt de predikant dat allen de verzen 1 tot 10 moeten zingen, de vrouwen de even verzen en de mannen de oneven verzen. Enfin, dat zal wel diep-liturgisch gedacht zijn!

Dan komt de preek. Het thema is: de man op de bres. De gemeente krijgt een toelichting, dat het zo heerlijk is, als belegeraars een bres in een muur van een belegerde stad gemaakt hebben, iemand in die bres gaat staan en de aanvallers terug wijst. Het voorgelezen Schriftgedeelte wordt in die toelichting betrokken: 2 Kon. 6 (het beleg van Samaria, waarin overigens met geen enkel woord van een man in de bres melding gemaakt wordt). Meer voorbeelden worden gegeven van mensen in een bres (de man, die voor zijn gezin vecht enz.) En zo staat Jezus voor ons in de bres. Daar wordt een enkel woord aan gewijd en dan klinkt het Amen. Zondag 6 is behandeld!!!

De dienst had precies een uur geduurd. De kerk was stampvol. Vele jongeren waren aanwezig.

Die vele jongeren! Prof. Brillenburg Wurth zal het mij niet kwalijk nemen, als ik hier een opmerking doorgeef, die hij maakte in de tijd, toen hij dominé was in Rotterdam-Zuid. De jongeren kwamen daar in grote aantallen naar de kerk. Hij vond dat heerlijk. Maar, zei hij, wat een verantwoordelijkheid om die jongeren vast te houden? Wat vraagt het een tijd om een preek te bereiden, zodat het volle evangelie in al zijn rijkdom verkondigd wordt en tegelijk de jeugd geboeid en meegesleept wordt?

Prof. Dijk schreef ook nog over de z.g. „oecumenische ontwikkeling”.

In dit verband wil ik ook iets zeggen over het kerkbesef en de „oecumenische ontwakings” gelijk men haar genoemd heeft.

Sluit het één het ander uit?

Dit behoeft zeker niet.

Ze beïnvloeden elkaar.

De bewustwording van de katholiciteit der

kerk, ook in ons midden, zal ons zeker bewaren voor een kerkisme, dat de gemeente opsluit in een eigen kring, waarin de vensters naar buiten dichtgeplakt zijn met bepaald kerkbladenpapier, maar aan de andere kant, het eigen gereformeerde kerkbesef geeft ook de richting aan, waarin we de oecumenische gemeenschap mogen en moeten zoeken. Daarom hebben onze synodes ook de aansluiting van de Wereldraad afgewezen. Daarom zullen ze die moeten blijven afwijzen ondanks alle uitbreiding van de basisformule, die nog allerlei exegetische toelaat. Want (en dat is in Den Haag heel duidelijk gezegd) de hoofdvraag is niet of er zo'n mooie basisformule is maar of die wordt gehandhaafd, en of allen geweerd worden, die b.v. de wezenenheid van Christus met de Vader loochenen. Men kan nog zo'n prachtige formulering aannemen, maar als vrijzinnigen van allerlei slag (ik denk aan enkele voorzitters en aan de Remonstranten ten onzent) rustig leden mogen blijven, maakt men zulk een kostbare belijdenis tot een frase, tot een leeg vlagvertoon, en zou het, ik zeg het nog eens nadrukkelijk heel scherp, Christus-ontrend zijn, als wij daaraan meededen. **Ds Velema** uit Apeldoorn, de christel.-gereformeerde scribent, heeft al geprofeteerd, dat onze kerken geluidloos in de wateren van de Wereldraad zullen verzeilen; ik moge hem de verzekering geven, dat velen met me die door hem veronderstelde stilte zo sterk mogelijk zullen verbreken, en wij ons met kracht zullen verzetten tegen een gemeenschap, die de banden met onze gereformeerde broeders en zusters in Nederland, Amerika, Zuid-Afrika en Australië onherstelbaar verbreekt.

Wij begeren ook in dit opzicht gereformeerd te blijven. Trots de zuigkracht, die van deze oecumene op ons kerkvolk uitgaat.

Wij merken telkens, hoe sterk de meningen veranderd zijn, en uit welke hoek bij velen de wind waait; de bijzondere (overigens uitnemend verzorgde) kerkkolommen in het zaterdagavondnummer van Trouw wijzen ook te veel in een bepaalde richting, ondanks het feit, dat **diezelfde Wereldraad in 1948 uitgesproken heeft, dat over het algemeen het optreden van christelijke partijen gevaarlijk is, omdat zij zo gemakkelijk het christendom verwarren met de politieke compromissen, die hen aankleven**; tal van eerlijkwil-

lende christenen vinden het helemaal niet erg meer, dat de vrijzinnigen ook meedoen, en... zo groeit de tegenstroom tegen de Haagse beslissing van 1949.

We zien dit wel, en zullen als God ons de gelegenheid geeft tegen die stroom blijven oproeien.

Niet uit een eng-kerkistisch particularisme.

Maar om de eer van Jezus Christus en Zijn waarheid, en om de kerken, die we liefhebben om haar belijdenis en haar arbeid, en ook om haar historie, die ons spreekt van een strijd met de Hervormde Kerk, welke worsteling nog niet uitgestreden is.

We mogen ons kerkelijk besef, dat naar de Schriften is, niet prijsgeven.

Dit klinkt helaas wel heel erg tam!

Zo'n woord doet geen goed of kwaad.

En: Prof. Dijk roeit al zo lang tegen de stroom op.

Maar wie wel eens echt tegen een stroom heeft opgeroeid weet dat deze zich door de roeiende mens in geen enkel opzicht laat verzwakken in kracht of wijzigen van richting.

Wie de ontwikkeling van de dingen sinds 1945 heeft gevolgd weet, dat een steeds groter aantal synodaal gereformeerde jongeren gloeiende voorstanders van aansluiting bij de Wereldraad zijn. Een spontane synodale student zei eens: Wij zijn fervent voor de Wereldraad! Het schijnt soms of bij hen het ganse kerkelijke leven verschaalt is tot een dwepen met en ijveren voor de Wereldraad van kerken. Hun wijzen van werken is voorts uit een oogpunt van tactiek bewonderenswaardig. Ze laten de mensen die tegen de Wereldraad schrijven rustig hun gang gaan. Maar zij voeren rusteloos rustige propaganda voor eigen idealen. Al zegt de synode wat tegen de Wereldraad en de aansluiting er aan, dat verandert in hun werk, schrijven, spreken, actie niets. Bovenal: men heeft geduld! Men forceert geen conflict! Tenzij er een wonder gebeurt zal de oecumeniteit zoals die in de Wereldraad der Kerken haar exponent vindt ten slotte in de synodale kerken volledig triomferen. Ook bij

„De geesten-in-de-gevangenis”

6. Ad d) „De geesten”-in-de-gevangenis.

In § 1, onze inleidende opmerkingen, wezen we er reeds op, dat de gedachte algemeen is, dat we bij „de geesten”-in-de-gevangenis hebben te denken aan de boze geesten, de duivelen, of — en dat is afgedacht van de luthersers, die voor de eerste opvatting opteren, bij allen het geval — aan de ontlijfde zielen van mensen.

De roomsen denken dan aan de „zielen” van de heilige vaders van de voorchristelijke tijd in het „voorgeborchte”. Calvijn denkt aan „de geesten der vromen”, „de zielen der vromen, die het lichaam verlaten hebben” en die „op de uitkijk stonden” (Calvijns uitlegging van en phylakèi, „in de gevangenis”) en met verlangen naar de tijding van Christus' volbrachte werk uitzaagen.¹¹⁾ Ook Augustinus, Kuyper en Greijdanus zijn van hetzelfde gevoelen. Andere exegeten, die zich op deze plaats beroepen ten gunste van de mening, dat er de mogelijkheid van een evangelieprediking is na de dood, een prediking die tot geloof en bekering leidt, denken niet anders.¹²⁾

Tegen deze interpretatie van het woord „pneuma”, „geest” dat hier zelfstandig gebruikt wordt, rijst reeds terstond dit bezwaar, dat het in het nieuwe testament nergens gebruikt wordt ter aanduiding van „zielen” van gestorven mensen. Pneuma, zelfstandig en buiten een samenstelling gebruikt, betekent: 1. Heilige Geest; 2. Een goede geest = een engel; 3. Een boze geest = een demon of duivel. Geen van deze betekenissen geeft hier een goede zin. Van de Geest Gods, de Heilige Geest, kan hier reeds geen sprake zijn, omdat hier het meervoud „tois pneumasin”, aan „de geesten” gebruikt wordt. Aan goede of kwade geesten, engelen of duivelen kan ook niet worden gedacht, omdat blijkens heel het verband aan mensen moet gedacht worden: in het vervolg wordt immers verteld dat deze „geesten” eertijds niet geloofden en dat zij daarom ook niet werden gered.

Deze „geesten” zijn, hoe dan ook, mensen.

Aan ontlijfde mensen, aan „lichaamloze zielen” valt niet te denken: dat laat het

woord „pneumata”, „geesten” niet toe.

Blijft over de mogelijkheid aan levende mensen-van-vlees-en-bloed te denken.

En dat is niet zo vreemd.

Ik denk hier aan de eerste brief van Johannes. Daar lezen we: „Geliefden, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. Hieraan onderkent ge de Geest Gods: iedere geest, die belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is uit God en iedere geest, die Jezus niet belijdt, is niet uit God. En dit is de geest van de antichrist, waarvan gij gehoord hebt dat hij komen zal en hij is nu reeds in de wereld. Gij zijt uit God, kinderkens, en gij hebt hen overwonnen, want Hij, die in u is, is meerder dan die in de wereld is”. I Joh. 4: 1—4.

Wie zijn de „geesten”, waarover Johannes hier spreekt? Er zijn er onder, die de gelovigen, aan wie hij schrijft geen vertrouwen moeten schenken: „vertrouwt niet iedere geest”. Maar zij moeten „de geesten beproeven”. Als zulk een geest belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, dan is hij hun vertrouwen waard: zijn belijdenis garandeert, dat hij uit God is. Maar indien een geest Jezus niet belijdt, dan moeten ze hem hun vertrouwen niet schenken: zijn taal maakt openbaar dat hij niet uit God is. De gelovigen zijn blijkbaar met deze laatste „geesten” reeds in botsing geweest. Maar ze zijn niet van hun stuk gebracht, hebben zich niet laten ompraten, maar zij hebben hen overwonnen. Hèn. Zo staat het in vers 4: „gij hebt hèn overwonnen”. Nu zou men, waar het hier over geesten, pneumata, gaat, hier een onzijdig voornaamwoord verwachten, corresponderend op het onzijdige „pneumata”, dus: „gij hebt ‚auta’ overwonnen”. Maar er staat een mannelijk voornaamwoord: „gij hebt ‚autous’ overwonnen. Johannes denkt bij „de geesten” hier klaarblijkelijk aan mensen, mannelijke personen, nader aan leraars, trouwe en ontrouwe. Dat blijkt ook uit iets anders. Op de waarschuwing „de geesten” te beproeven of zij uit God zijn, laat hij terstond volgen: „want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld”. Hij heeft, sprekende over goede en kwade, betrouwbare en onbetrouwbare „geesten” dus profeten,

leraars, mensen van vlees en bloed op het oog.

Dat blijkt ook hieruit, dat zij belijden dat Jezus Christus in het vlees gekomen is of dat zij Jezus niet belijden. Dat „belijden” is nu een echt menselijke bezigheid.

Rest de vraag, waarom Johannes nu deze levende mensen-van-vlees-en-bloed „geesten” noemt. Het zou te ver voeren in dit verband allerlei op te halen, dat de Schrift ons leert omtrent de mens. We drukken ons voorzichtig uit en spreken niet van een „bijbelse anthropologie”. Die is er niet. De Schrift neemt ons „de moeilijke bezigheid” van het vinden ener christelijke, wetenschappelijke anthropologie niet van de schouders. Maar voorop dient gesteld dat de betekenis van de woorden „lichaam”, „ziel” en „geest” in de Schrift velerlei is. Nergens gebruikt de Schrift „lichaam” en „ziel” van twee samenstellende delen van de éne menselijke natuur: voor een „dichotomie”. Evenmin spreekt ze van „lichaam”, „ziel”, en „geest” als waren het drie samenstellende delen van een menselijk persoon. Maar in de Schrift dienen alle drie termen wel tot aanduiding van de gehele mens. Maar elke term duidt die hele mens aan vanuit een bepaald gezichtspunt. „Lichaam” is de mens naar zijn ruimtelijke gestalte. „Ziel” als door de neus ademend, levend wezen, dat ook ziende, horend en luisterend, tastend, de indrukken uit zijn omgeving opneemt en verwerkt. „Geest” is de mens in zijn activiteit, als hij spreekt, betoogt, leert, overtuigt. Hiermee is de betekenis dezer termen niet uitgeput, maar voor ons is dit in dit verband voldoende.

En nu is de activiteit van de mens altijd gerichte activiteit. Gericht ten goede of ten kwade. Dat hangt weer daarmee samen dat de mens ten goede of ten kwade geleid en gericht wordt. Te weten ten goede, door de Geest des HEEREN, de Heilige Geest, de Geest van God of de Geest van Christus. Of door de geest van de Boze, de geest, die heerst in de kinderen der ongehoorzaamheid, die ook de antichrist leidt en leiden zal.

Daarom spreekt Johannes in 1 Johannes 4 van „geesten”, als hij het heeft over profeten, leraars in de kerk, mensen van-vlees-en-bloed. Immers het zijn mensen in goed of kwaad gerichte activiteit, die invloed oefenen op hun hoorders ten goede of ten kwade, die op hun beurt gericht en geleid worden hetzij door de Geest Gods of door de geest van de

¹¹⁾ a.w. S. 247 v.

¹²⁾ Zo o.a. prof. Karl Müller in het sub ²⁾ aangehaalde werk. S. 248.

het zojuist geciteerde stuk van Prof. Dijk plaatste Ds Vreugdenhil een onderschrift. Dit :

Uiteraard ben ik dit alles volkomen met hem eens. Misschien mag ik mij een enkele opmerking veroorloven. Onze christelijke pers en onze christelijke radio zijn bezig de takken door te zagen, waar zij op zitten. Van wie moet onze christelijke pers het hebben? En de christelijke radio? En de christelijke partijen? Van de mensen, die zo „oecumenisch” zijn? Van hen, die zo begeesterd zijn voor de Wereldraad van Kerken?

Natuurlijk niet. Maar van het volk, dat Christus dienen wil naar de Schriften en dat niet weten wil van allerlei „oecumenisch” gedoe, waarbij de waarheid wordt opgeofferd.

De sympathie van Trouw en de N.C.R.V. schijnt uit te gaan naar degenen, die principieel christelijke pers en christelijke partijen veroordelen.

Straks, als God het niet verhoedt, zijn de takken doorgezaagd. Straks als de „oecumene” er is. Dan zal Trouw verdwijnen. En als er geen A.R.-partij meer is en geen Chr. Hist. Unie en geen S.G.P., dan verdwijnt al heel gauw de N.C.R.V.

Wanneer gaan de ogen open? Och nee, ik vraag niet, dat Trouw propaganda maakt voor de I.C.C.C. en ook niet, dat de N.C.R.V. dat doet. Maar, als Trouw eens op „eigen” belang lette. En, als de N.C.R.V. dat eens deed. En als ze eens dachten aan de duizenden maal duizenden, die misschien niet de I.C.C.C. steunen, maar zeker niets moeten hebben van de Wereldraad van Kerken!

Nog één opmerking: ik krijg nogal eens brieven van mensen, die bedanken willen voor Trouw. Als ik terug schrijf, raad ik hen steeds aan dat niet te doen. Maar ik hoop van harte, dat Trouw en de N.C.R.V. in de oecumenische vragen minder partij gaan kiezen dan ze nu doen. Dat ze niet de takken gaan doorzagen, waarop ze zelf zitten.

Ik geloof dat Ds Vreugdenhil één ding totaal verkeerd ziet.

Het staat met „Trouw” en andere christelijke bladen heel anders!

Omdat de abonné's het begéren en mooi vinden, dáárom schrijft Trouw over de zaken der kerk zoals het dat doet!

Ik geloof dat als Trouw met kracht het standpunt van Prof. Dijk of Ds Vreugdenhil voorstond, dus principieel de Wereldraad zou afwijzen, duizenden en duizenden abonné's zouden bedanken.

En de abonné's die tegen de Wereldraad zijn?

Wat doen die?

Wel die zeggen net als Ds Vreugdenhil: we zijn het er niet mee eens, maar bedanken als abonné doen we niet!!!

Ook dat weet Trouw heel goed!

En zo rolt de wagen rustig verder.

Nadat ik het bovenstaande had geschreven kwamen mij nog een paar krantenberichten onder ogen, welke ik hier zal doorgeven. Het eerste was een berichtje in het Kamper Dagblad. Het was vet gedrukt en stond op de voorpagina. De redactie had er boven gezet: **Kamper studenten bij Oecumenische Jeugdraad. „Niet in het voetspoor der vaders”.**

Hier is het:

Het studentenkorps Fides Quaerit Intellectum te Kampen heeft, zoals wij gisteren reeds in een deel van onze oplaag berichtten, na rijp beraad besloten zich aan te sluiten bij de Oecumenische Jeugdraad, om daardoor sympathie te betuigen met de Wereldraad van Kerken. Zoals bekend heeft de synode van de Gereformeerde Kerken bezwaren tegen de Wereldraad. De studenten distancieren zich van de synodale opvatting, omdat zij menen dat de binding die zij via de theologische hogeschool in Kampen aan deze kerken hebben, niet impliceert, dat zij in het voetspoor van de ouderen moeten lopen.

Het is alleen maar een trieste bevestiging van wat ik schreef.

Eén opmerking wil ik hierbij nog maken. Het is niet zonder meer juist, dat de studenten zich van de synodale opvattingen distancieren. Want hun laatste synode besloot, dat de gebonden kerken zouden blijven partici-

peren in de Nederlandse, en dus in de Internationale, Zendingsraad — ook nu deze volledig één is geworden met de Wereldraad van kerken. Prof. Dijk verzette zich aanvankelijk tegen het voortzetten van het lidmaatschap van deze organisatie. Maar — zoals weer is geschied — staakte hij, na een gesprek met een aantal prominenten, zijn verzet. En de zaak ging door. De synodale kerken leven dus reeds metterdaad in een bepaald verband met de Wereldraad. Ze zijn er reeds aan verbonden — en niet eens „met hun kleine teen”.

Het andere berichtje ontdekte ik in „Sursum Corda”, officieel parochie-weekblad voor het dekenaat Rotterdam, dat mij werd toegezonden. Daarin deelde de pastoor van de parochiekerk van de heilige Liduina te Hilligersberg mee, dat hij uitgenodigd was om, uiteraard in kwaliteit, tegenwoordig te zijn bij de ingebruikneming van een nieuw kerkgebouw van de (synodaal) Geref. Kerk aldaar. Hij schreef daarover het volgende:

Wij waren uitgenodigd om tegenwoordig te zijn bij de inbezitneming van deze kerk in de componistenwijk. Wij hebben met vreugde aan deze uitnodiging gevolg gegeven. Wat een verschil met enkele jaren geleden, toen dit onmogelijk zou geweest zijn van beide kanten. Gelukkig, dat wij nu elkaar zo kunnen waarderen.

De kerk heet Salvatorkerk, boven op en in de kerk is een groot kruis. Op de convocatie stond: „ut omnes unum sint” Moge de H. Geest een grote uitstorting van Zijn liefde geven, opdat wij spoedig één worden onder het kruis van Christus.

We kunnen dit alles lezende alleen maar met verdriet en zorg constateren: de dijk is doorbroken.

En wat zal het einde zijn.

C. V.

P.S. Juist voordat de drukproeven gepost zouden worden zag ik nog dit stuk in het Kamper Dagblad ingezonden stuk:

F.Q.I. en oecumene

In de kranten heeft men kunnen lezen dat het Corpus Studiosorum F.Q.I. van de Theologische

antichrist, d.i. de boze geest, die ook de antichrist leidt en leiden zal.

Zo spreekt ook de brief aan Timotheus: „Maar de Geest zegt nadrukkelijk, dat in latere tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, doordat zij dwaalgeesten” (d.i. dwaalleraars) „en leringen van boze geesten volgen”. Deze „boze geesten” worden terstond genoemd: „door de huichelarij van leugensprekers”. 1 Tim. 4 : 1, 2.

Keren we thans terug tot 1 Petrus 3 : 19 dan hebben we onder afwijzing van de mogelijkheid dat de tekst zou spreken van boze geesten, duivelen of over zielen van gestorven mensen, op zijn minst aannemelijk gemaakt dat „de geesten”, hier bedoeld, mensen-van-vlees-en-bloed zijn.

7. Ad e) Geesten „in-de-gevangenis”.

Het is merkwaardig dat alle ons bekende vertalingen (inclusief buitenlandse) allen lezen: de geesten in „de” gevangenis. Met het lidwoord. Terwijl dat lidwoord in de griekse tekst ontbreekt. Daar staat: „tois en phylakèi pneumasin”. En niet: „tois en tèi phylakèi pneumasin”. Letterlijk: Hij heeft „aan de in gevangenis geesten gepredikt”. Het in alle vertalingen gebezigde lidwoord: „de” gevangenis, suggereert dat hier over een bepaald, ruimtelijk, ergens gelegen gevangenisgebouw gaat. En dat is, voor zover we konden nagaan, de algemene gedachte aller exegeten en dogmatici, waarin ze ook met elkander verschillen. Allen denken hier aan een gevangenisplaats. We kennen slechts één uitzondering, n.l. Calvijn. Deze houdt het voor mogelijk dat „en phylakèi” zou betekenen dat de geesten „op wacht” d.i. „op de uitkijk” stonden. Het woord laat deze betekenis misschien ook wel toe. Het kan betekenen: wachtdienst, wachtpost, wachtlokaal, gevangenis. Maar het kan ook gevangenschap, hechtenis betekenen. Ik neig er toe dat het zelfs overal waar het bepalend lidwoord ontbreekt deze betekenis heeft en hebben moet: Matth. 25 : 36, 39, 43; Lukas 22 : 33; Hebr. 11 : 36. Met het lidwoord betekent het bepaald: gevangenisgebouw.

De „geesten-in-de-gevangenis” zijn alzo mensen van vlees en bloed, geesten in de zin van 1 Joh. 4 : 1—4 en 1 Tim. 4 : 1 en 2, die gevangen gehouden worden, gebonden van de satan: „gebonden”. Men kan, „tois en phylakèi pneumasin” vertalen door: gevangen geesten.

Bij „de” gevangenis waarover 1 Petrus 3 :

19 spreekt, is dus niet te denken aan een bepaalde plaats, bijgevolg ook niet aan die waar de duivelen en de verlorenen vertoeven, aan de „hel”.

8. Ad f) Aan gebonden geesten „gepredikt”.

Alle exegeten zijn het er over eens dat de prediking, die van Christus, hoe dan ook en waar dan ook en wanneer dan ook, tot „de geesten-in-de-gevangenis” is uitgegaan, een prediking in wóorden geweest is.

Slechts Greijdanus vormt hier een uitzondering. Volgens hem is deze prediking van Christus niet in woorden, maar door een daad geschied: „Dat henegaan zelf naar de hemel, die triumerende opvaart naar boven, was die prediking. Die prediking geschiedde door die hemelvaart en had die hemelvaart tot inhoud”.¹³⁾ Ook volgens Greijdanus was deze prediking-door-een-daad gericht tot gestorvenen, „lichaamloze zielen”, „in de plaats der verlorenheid”. Maar dan rijst toch terstond de vraag: Hoe heeft dan die prediking deze lichaamloze zielen in de plaats der verlorenheid bereikt? Doch ernstiger is een ander bezwaar: volgen deze doden in de plaats der verlorenheid de voortgang van de heilsgeschiedenis op de aarde en in de hemel? Ik beantwoord deze vraag noch bevestigend, noch ontkennend. Maar de Schrift spreekt daarvan nergens, of het moest zijn op deze ene plaats... indien n.l. Greijdanus' exegetische juist was. Maar indien Greijdanus' exegetische juist is, dan moet daaruit volgen, dat de doden, ook in de plaats der pijniging de hele heilsgeschiedenis bijhouden. Immers, indien het aanschouwen van de hemelvaart van Christus een incidenteel gebeuren is geweest, dan hebben zij de zin van deze hemelvaart nimmer kunnen verstaan: dit feit spreekt alleen in het verband van de gehele geschiedenis. Indien deze geschiedenis aan deze doden niet bekend is geweest dan is deze prediking van Christus zinloos geweest.

Maar het ernstigste en afdoende bezwaar tegen de exegete van Greijdanus is, dat het hier gebruikte werkwoord „kerussein” in het nieuwe testament altijd gebruikt wordt van prediken-in-woorden. Het heeft bijna altijd tot inhoud de komst van het heil. En wel wijst Greijdanus op andere plaatsen: Openb. 5 : 2; Rom. 2 : 21; 2 Petrus 2 : 5; Matth. 12 : 41. Maar dat is voor de zaak, waar het

¹³⁾ a.w. blz. 63.

hier om gaat niet terzake dienende. Want ook op deze plaatsen is kerussein prediken-ingesproken-taal. En dat is de betekenis ook hier. De apostel betoogt hier, dat Christus nadat Hij gestorven en opgestaan en ten hemel gevaren was aan de geesten in hechtenis, die door satan gebonden, gepredikt heeft. Men denkt hier als vanzelf aan hetgeen Petrus na de uitstorting van de Heilige Geest op de pinksterdag zeide: „Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte des Heiligen Geestes van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort, wat gij ziet en hoort”. Hand. 2 : 32, 33.

De prediking op de Pinksterdag en daarna was het bewijs dat degenen, die Christus hadden gedood voor wat het vlees aangaat, hun doel niet hadden bereikt. Integendeel: juist in die weg heeft de Christus het onvergankelek leven verkregen. Hij is levend gemaakt wat de geest aangaat. En in die verheerlijkte staat ten hemel gevaren doet Hij aan de geesten, die Hem gedood hebben, gebonden van de satan, hier op de aarde het evangelie uitgaan.

Dat was in 1523 ook de opvatting van Luther: „in zijn uitlegging van de eerste brief van Petrus van 1523 verstond hij onder de prediking van Christus de predikdienst zonder meer, welke Christus door zijn boden op aarde laat uitrichten”.¹⁴⁾

9. Samenvatting.

In 1 Petrus 3 : 18 en 19 staat: „Want ook Christus is éénmaal wegens zonden gestorven, een rechtvaardige voor onrechtvaardigen, opdat Hij u tot God zou leiden, wel gedood voor wat het vlees aangaat, maar levend gemaakt voor wat de geest betreft. In welke Hij ook aan de gevangen geesten, nadat Hij heengegaan was, gepredikt heeft.

10. Bezwaar.

Men zou tegen de voorgeslagen exegete, dat n.l. de apostel met de „geesten-in-de-gevangenis” de eerste en latere hoorders van de evangelieprediking zou hebben gemeend na Christus' hemelvaart, kunnen aanvoeren, dat de tekst van deze geesten zegt „die eertijds ongehoorzaam geweest waren, in de dagen van Noach...”.

Dat bezwaar lijkt klemmend. (Wordt vervolgd)

G. VISEE.

¹⁴⁾ Zahn. Comm. S. 108, aant. 81.

Hogeschool, Oudestraat te Kampen zich aangesloten heeft bij de Oecumenische Jeugdraad, een onderdeel van de Wereldraad van Kerken.

Daar dit algehele bekendheid heeft gekregen, willen wij hierover een paar opmerkingen maken, opdat men inzicht krijgt in de feitelijke toedracht.

Het voorstel tot aansluiting is aanvaard, hoewel sommigen vroeger eerst de zaak eens aan een nadere beschouwing te onderwerpen, aangezien zij niet direct de draagwijdte van een dergelijk besluit konden overzien. Anderen waren fel tegen aansluiting, doch deze stemmen kregen onvoldoende kans, omdat de praetor op een gegeven moment de bespreking afbrak om tot stemming over te gaan, opdat F.Q.I. een daad kon stellen aan het Gereformeerde volk.

Toen in overweging werd gegeven als men dan per se een bepaalde oecumenische keuze wil doen, zich bijvoorbeeld aan te sluiten bij de I.C.C.C. werd dit genegeerd.

Dat het een overhaast besluit is geweest, blijkt ook duidelijk uit de stemmenverhouding: slechts iets meer dan de helft was vóór, de overigen stemden of tegen of blanco, mede ten gevolge van het feit, dat zij de consequenties nog niet konden overzien, na zulk een korte bespreking.

Resumerend: F.Q.I. heeft zich aangesloten bij een onderdeel van de Wereldraad, zeker niet na rijk beraad en niet met aller instemming.

M. A. NOORLOOS,

A. J. VAN DER WIEL

(Leden van het Corpus Studiosorum in academia campensi F.Q.I.)

(Naschrift redactie: Het bewuste bericht werd in de redactie van uw persattaché door ons overgenomen).

VAN HIER EN GINDS

Baptisten en Russen

Op het grote Baptisten Congres in Rio de Janeiro werden de vlaggen vertoond van de 65 landen waaruit afgevaardigden aanwezig waren. Daaronder was ook de rode vlag met hamer en sikkel van Sovjet Rusland. Toen deze vlag werd gepresenteerd en de Russische gedelegeerde zijn rechterhand omhoog bracht, zoals Chroestsjew dat gewoon is te doen, werd langdurig en luid geapplaudiseerd.

Na afloop van de vergadering zeide de predikant van de Eerste Oekraïense Baptisten Kerk in Sao Paulo, Brazilië: „Het rood in die vlag is het bloed van mijn volk”.

Jakov Zhidkoff, de leider van de Russische delegatie, heeft ook deze gelegenheid gaarne gebruikt om „de stem van de meester” te laten horen. Associated Press berichtte: „De Russische Baptistenleider drong er vandaag bij de christelijke wereld op aan het voorstel van premier Nikita Chroestsjew voor algemene en volledige ontwapening te aanvaarden”. De Russische kerkleider sprak over Jezus Christus als Vredevorst en dit gaf hem een schone gelegenheid propaganda voor de Russische vredes-plannen te maken.

Associated Press bericht dat op de rede van Zhidkoff geen applaus volgde. Wel werd hij met algemene stemmen herkozen als vice-president van de Baptisten Wereld Alliantie. Zijn medegelegeerde Mitzkevitch werd benoemd tot lid van het Uitvoerend Comité.

Meditatie en gebed per telefoon

De 13 lutherse dominees van de Canadese stad Edmonton hebben wat nieuws bedacht. Men kan er een bepaald nummer draaien (dag en nacht) en krijgt dan gedurende een minuut een korte meditatie en een gebed te horen. Iedere avond wordt er gewisseld. Rekent u dus maar eens uit hoeveel keer één gebed „gaat”. En dan te bedenken dat onze Nederlandse Lutherse dominees het op hun laatste predikantenvergadering al een probleem vonden of je van een morgenwijding voor de radio een bandopname mocht maken! Aldus het Evangelisch-Luthers Weekblad.

Bijbelstudie in Japan

Verleden jaar verscheen in Japan de eerste Japanse Concordantie van de Bijbel. Deze concordantie is gebaseerd op de Bijbelvertaling in de Japanse spreektaal. Er wordt van gezegd dat dit de eerste concordantie in de gehele wereld is in de moderne spreektaal. Het is een boek van 1483 bladzijden, en geeft naast de Japanse woorden de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse woorden. Er zijn ook afdelingen die betrekking hebben op getallen en Griekse en Hebreeuwse woorden. Prins Mikasa, de broer van de Japanse keizer, zeide bij de verschijning van dit boek: „Totdat deze concordantie van het Oude- en Nieuwe Testament verscheen heb ik mij moeten behelpen met Young's Concordantie. Ik ben overgelukkig dat ik gebruik kan maken van een Japanse uitgave”.

Een nieuws rooms systeem ?

In Bogota, Columbia, is een boek verschenen onder de titel: „Inquisitie, Tolerantie en de Oecumenische Gedachte”, waarin een nieuw systeem wordt aanbevolen aan de Rooms Katholieke Kerk om met Protestanten te handelen. Het boek is geschreven door Ricardo Strube Haker, een Rooms Katholiek leider in Columbia. De schrijver stemt openhartig toe dat de kerk in het verleden de inquisitie heeft gebruikt om met „kettters” te handelen. Toen dit systeem werd verslagen door de vooruitgaande wereldopinie, werd de kerk gedrongen in de ongewenste positie van „tolerantie”. De schrijver concludeert dat het systeem „de kettters met geweld te onderdrukken veroordeeld blijft” en dat „het systeem van publieke tolerantie van voorbijgaande aard en onvolkomen is”.

De aanbevolen nieuwe benadering wordt aangegeven als de schrijver zegt: „Wij moeten zo spoedig mogelijk nadenken over, begrijpen, en in praktijk brengen een positief systeem dat ons door de tegenwoordige Paus werd aangeboden in de oecumenische beweging — de hereniging van de verdeelde christenen op de basis van een discussie van de waarheid, en de praktijk van liefde”.

BOEKAANKONDIGING

We ontvingen van de firma Kok een aardig boekje voor kleuters (om voor te lezen); ook geschikt voor beginnende zelflezers. Het is een leuk cadeautje. De prijs is f 1.95; het boekje is geschreven door Niek van Noort en het heet „Keesje Knabbel”.

H. C. E. S.-L.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

De Senaat van de Theologische Hogeschool deelt mee, dat de overdracht van het rectoraat door Prof. Dr L. Doekes aan Prof. H. J. Schilder D.V. zal plaats vinden in een openbare samenkost op donderdag 8 december 1960 a.s., des avonds om half acht precies, in de aula van het gebouw van de Theologische Hogeschool.

In afwijking van de traditie vindt de rectoraatsoverdracht deze maal dus niet plaats op 6 december (de datum waarop in 1854 de Theologische School werd geopend) maar op 8 december a.s.

KERKNIEUWS

Beroepen te Zwijndrecht-Groote Lindt: O. J. Douma te Souburg-Vlissingen.

Bedankt voor Rijnsburg: R. Timmerman te Hijken-Hooghalen.

Intree: te Capelle a.d. IJssel deed Ds J. Rijneveld zijn intree met een predikatie over 1 Joh. 1: 5-7, de bevestiging geschiedde door Prof. J. Kamphuis, die daarbij preekte over Ps. 97: 11.

KINDERBESCHERMING

Als Een Zwaard Boven Het Hoofd.

Als er ooit ouders in hun kind zijn teleurgesteld, dan zijn het Adam en Eva geweest. Vol blijdschap en verwachting hebben zij zich over hun eerstgeborene gebogen. Waarschijnlijk zagen ze in Kaïn reeds de dageraad van de komende verlossing. Maar bij het opgroeien van hun jongen is de teleurstelling zo diep geweest, dat ze hun andere zoon Abel, ijdelheid, genoemd hebben.

En vader Jacob, wat heeft hij een verdriet van zijn kinderen gehad. Ruben heeft hem diep gekrenkt. Simeon en Levi zijn met hun bloedig geweld een bron van smart geweest. Op het sterfbed van de patriarch klinkt in zijn stem de pijn nog na.

In een boek van de Duitse schrijver Ernst Wiechert las ik eens: „Een kind kan als een zwaard boven ons hoofd zijn”.

Er zijn nog ouders die dit ervaren. Die door die ene jongen, dat ene meisje, permanent de rust, de vrede, de harmonie in hun gezin bedreigt of verstoord zien. Conflicten, botsingen, scènes volgen elkaar op.

En de oorzaken zijn velerlei: een kind met een moeilijk karakter; een jongen die niet begrepen wordt, of verkeerd gezelschap zoekt; een meisje dat met vuur speelt; een dochter die haar onschuld verteerd ziet in de gloed van de hartstocht, een afwijkend die oorzaak wordt van een misstap en met de justitie in aanraking brengt.

Het verdriet golft dan als een donkere stroom door het gezin. Slapeloze nachten, angstige spanningen vragen het uiterste van de ouders. Tenslotte kan men het niet meer aan. Er moet iets gebeuren.

Zulke gezinnen zijn in 't bijzonder voorwerp van herderlijke zorg. Geen wonder dat ouders en ambtsdragers zich in die gevallen om deskundig advies tot de Stichting Gereformeerde

Kinderbescherming wenden. De functionaris der Stichting, br. Rosenbrand, is steeds bereid met raad en daad terzijde te staan. Er kan zo een samenspel van krachten zijn om met Gods hulp het dreigende zwaard te veranderen in een olijfplant aan de dis. Het gaat vaak moeilijk. Het is een weg geplaveid met teleurstellingen. Maar het gebeurt, Gode zij dank, ook meer dan eens, dat er uitkomsten zijn, dat er weer licht gaat doorbreken, dat er een terugkeer is van de kwade weg.

Wees dankbaar en blij als Uw kinderen wandelen op de weg der Kerk. En wees bewogen over het kind dat als een zwaard boven zijn ouders hangt.

Steun daarom het werk der Gereformeerde Kinderbescherming. Inzonderheid in haar poging om een eigen tehuis te stichten, een tehuis dat mede het middel kan worden om verbroken banden te herstellen.

Het bestuur der
Stichting Gereformeerde Kinderbescherming
p/a C. van Maasdijkstraat 17,
Utrecht.

postrekening: nr. 52325 t.n.v.

Stichting Gereformeerde
Kinderbescherming te Utrecht.

Verantwoording: tot 18 november.

Ontvangen van particulieren f 882,50

Van één Kerk f 3000,—

Totaal: f 3882,50

En een toezegging van een andere kerk van f 1000,—. **Hartelijk dank.**

Adressen. Delfzijl: scribe W. Boekeloo, Landstraat 56 b, tel. 3748; diakonie R. Rekert, Lunetstraat 6 b, Delfzijl.

De Senaat van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Amsterdam heeft de eer U ervan in kennis te stellen, dat hij voor het jaar 1960—1961 als volgt is samengesteld:

A. D. Vreugdenhil, Praeses

S. W. v. d. Schaft, ab-actis

A. J. v. d. Helm, Fiscus

Het ab-actiaat is gevestigd: Witte de Withstraat 50 III, Amsterdam-W.

Voor de Senaat, S. W. v. d. Schaft, h.t. ab-actis der V.G.S.A.

BETALING ABONNEMENTSGELD

Op 1 oktober begon het tweede halfjaar van de vierde jaargang.

Willen onze abonnees die per halfjaar betalen hun abonnementsgeld n.l. f 5.— storten op onze postrekening 233117 t.n.v. Drukkerij STEENBERGEN te Zeist met bijvermelding voor OPBOUW.

Dit bespaart U hoge incassokosten en ons veel administratie.

Dank voor de medewerking.

De Administratie.

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

★

ADVERTENTIE-TARIEF:

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukwerk